

Sprawozdanie Biblioteki Głównej i bibliotek systemu biblioteczno-informacyjnego Politechniki Warszawskiej za rok 2006

1. ORGANIZACJA

System biblioteczno-informacyjny Politechniki Warszawskiej (SBI PW) na koniec 2006 roku liczył 42 jednostki. W liczbie tej nie uwzględniono postawionej w 2005 roku formalnie w stan likwidacji Biblioteki Instytutu Wielkich Mocy i Wysokich Napięć na Wydziale Elektrycznym (Wykaz jednostek zawiera [Załącznik 1¹](#)).

Liczba osób zatrudnionych w SBI PW, w przeliczeniu na etaty, pozostaje na poziomie roku 2004. Minimalnie zmalała zajmowana przez biblioteki powierzchnia, co jest wynikiem likwidacji jednej czytelnicy (Wydział Inżynierii Chemicznej i Procesowej). Nie uległa zmianie ogólna liczba dostępnych w czytelnicy miejsc ([Załącznik 2 i 3](#)).

W 2006 roku w systemie biblioteczno-informacyjnym PW na stanowisko starszego bibliotekarza awansowały 3 osoby i jedna na stanowisko kustosa (wszystkie zatrudnione w Bibliotece Głównej). Nastąpiła jedna zmiana na stanowisku kierownika oddziału.

2. ZADANIA

Podstawowa działalność systemu biblioteczno-informacyjnego PW obejmuje: gromadzenie, opracowywanie, przechowywanie oraz udostępnianie piśmiennictwa naukowego i dydaktycznego, a także prowadzenie działalności informacyjnej i dydaktycznej w zakresie serwisów i źródeł informacji.

W Bibliotece Głównej w 2006 roku koncentrowano się na działaniach zmierzających do:

- poprawy funkcjonalności centralnego katalogu bibliotek PW, przez jego systematyczną, bieżącą aktualizację, uzupełnianie o zbiory kolejnych bibliotek go współtworzących, a także uruchamianie w kolejnych jednostkach modułu obsługi wypożyczalni, bazującego na danych katalogu;
- sukcesywnego powiększania liczby zbiorów udostępnianych w Internecie, zarówno tych oferowanych przez dostawców profesjonalnych (zasoby licencjonowane oraz pierwsze książki elektroniczne kupione na własność), jak i tych tworzonych lokalnie,

---

¹ Wszystkie raporty utworzone na podstawie danych zebranych z SBI są dostępne w Ośrodku Informatyzacji BG PW

techniką dygitalizacji, i zamieszczanych w *Bibliotece Cyfrowej Politechniki Warszawskiej* (wprowadzono prawie 230 nowych jednostek – książek, zeszytów czasopism, obiektów muzealnych);

- usprawnienia warunków dostępu do licencjonowanych zasobów elektronicznych, umożliwiając zarejestrowanym w BG PW użytkownikom korzystanie w tym celu z dowolnego komputera, a nie tylko z urządzeń sieci PW;
- systematycznego korygowania podbazy ewidencji użytkowników, w zakresie aktualizacji uprawnień gwarantujących dostęp do zasobów elektronicznych;
- uproszczenia procesu rejestracji nowoprzyjętych studentów, dzięki wykorzystaniu elektronicznych legitymacji studenckich jako kart bibliotecznych oraz uczelnianej bazy ewidencji tych studentów do zarejestrowania ich w systemie bibliotecznym;
- aktualizowania systemu informacji o zbiorach i usługach oferowanych w BG PW, przygotowując i upowszechniając materiały informacyjne o nowych zasobach;
- rozbudowy systemu szkoleń i pokazów przeznaczonych dla różnych grup użytkowników, szczególnie rozszerzając zakres zajęć przygotowywanych z myślą o doktorantach i dyplomantach, a także o pracownikach bibliotek;
- aktualizowania bazy SYMPONET (tworzonej we współpracy z szesnastoma bibliotekami na terenie kraju); przez wprowadzenie do bazy ponad 2 000 nowych opisów oraz wiele dopisów dla lokalizacji miejsca przechowywania rejestrowanych materiałów konferencyjnych;
- współtworzenia bazy BazTech — wprowadzając opisy ok. 850 nowych artykułów z czasopism publikowanych na PW (oraz kilku innych wydawców) do ogólnopolskiej bazy bibliograficznej piśmiennictwa zakresu nauk ścisłych i technicznych, wykonano też inne prace związane z korektą i uzupełnieniem bazy.

Jednym z najważniejszych zadań Biblioteki Głównej i bibliotek sieci pozostaje promocja i udostępnianie zbiorów bibliotecznych, a także usług i serwisów informacyjnych. Znaczącym postępowaniem w 2006 roku było włączenie kolejnych kolekcji bibliotecznych do katalogu centralnego bibliotek PW. Moduł obsługi wypożyczalni został uruchomiony w 2 kolejnych jednostkach SBI: Filii Biblioteki Głównej Bibliotece Szkoły Nauk Technicznych i Społecznych w Płocku oraz Bibliotece DS Babilon. W 2006 roku w Bibliotece Instytutu Elektrotechniki Teoretycznej i Systemów Informacyjno-Pomiarowych (Wydział Elektryczny),

pierwszej bibliotece instytutowej, która współpracuje przy tworzeniu katalogu centralnego, prowadzono intensywne prace w zakresie opracowania zbiorów w systemie. Osiągnięty poziom zaawansowania pozwala przypuszczać, że moduł wypożyczalni będzie tu uruchomiony w 2007 roku.

Zdecydowanej poprawie uległy warunki udostępnienia licencjonowanych zasobów elektronicznych uprawnionym użytkownikom. Możliwość korzystania z elektronicznych zasobów bibliotecznych, w tym z baz licencjonowanych, w dowolnych godzinach, np. wieczorem z domu, spowodowała większe ich wykorzystanie i poczucie większego komfortu obsługi.

Rozbudowa centralnej bazy informacji katalogowej PW przyczynia się lepszemu wykorzystaniu posiadanych zbiorów.

3. BUDŻET

Biblioteka Główna dysponowała w 2006 roku dotacją budżetową w kwocie **7 890 000,- zł** oraz dotacjami celowymi w łącznej kwocie **2 810 000,-zł**.

Wynagrodzenia osobowe i ich pochodne, a także bezosobowy fundusz płac — pochłonęły ponad połowę dotacji budżetowej.

Otrzymane dotacje celowe przeznaczone na:

- import czasopism naukowych i baz danych — dotacja Rektora — ze środków na badania własne przekazane uczelni przez MNiSW;
- porządkowanie, przygotowanie do udostępniania i konserwację zbiorów, a także dokończenie dygitalizacji katalogu przejętej w 2005 roku Biblioteki Instytutu Gospodarki Przestrzennej i Mieszkalnictwa.

Łącznie na zakup zbiorów w BG (wraz z filiami) w 2006 roku wydano **3 843 559**, w tym na:

- książki i zbiory specjalne 683 434,-zł;
- przedpłatę na prenumeratę czasopism drukowanych 652 473,-zł;
- zakup licencji i dostęp do baz danych 2 507 652,- zł;
  - o w tym dostęp do kolekcji książek elektronicznych (CRC Press, Referex, Knovel, MyiLibrary) 128 996,-zł.

3.1. Prenumerata czasopism i bazy danych

Utrzymanie przez kolejny już czwarty rok na niezmiennym poziomie dotacji na import czasopism i baz danych oznacza konieczność stałej redukcji posiadanej prenumeraty. W 2006 roku dokonano więc kolejnych ograniczeń w prenumeracie papierowej. Szczególnie dotkliwy, bo ponad 50%, jest w ostatnich dwóch latach spadek wydatków na prenumeratę czasopism drukowanych (w roku 2004 wydano na ten cel 1 325 615,- zł, podczas gdy w 2006 mniej niż połowę tej kwoty).

Kwota wydatków na zakup polskich czasopism w SBI PW, nieznacznie spadła w stosunku do roku poprzedniego i w 2006 wyniosła niewiele ponad 190 000,- zł ([Załącznik 6](#)).

Podobnie jak w latach ubiegłych dotacja na prenumeratę czasopism i dostęp do baz danych przekazana w 2006 roku, przeznaczona jest na zapewnienie dostępu do piśmiennictwa naukowego w 2007 roku (środki muszą być zapewnione w budżecie 2006 roku, ze względu na warunki zawieranych umów). Łączny koszt prenumeraty i zawartych umów licencyjnych na rok 2007 przekroczył o ponad 630 000,- zł kwotę dotacji przyznanej przez Senat PW. Kolejny rok bez zwiększenia dotacji na prenumeratę i zakup licencji na dostęp do baz danych spowodował po raz pierwszyżnie tylko ograniczenie prenumeraty czasopism drukowanych, ale też redukcję zasobów elektronicznych (zrezygnowano z prenumeraty INSPEC).

3.2. Zakup książek i zbiorów specjalnych

Rok 2006, był kolejnym, kiedy wzrosły o ponad 100 tys. wydatki ogółem na zakup książek i zbiorów specjalnych w całym SBI, sięgając ponad 1 mln zł. Łącznie w 2006 roku wpłynęło do SBI 22 728 wol. książek i zbiorów specjalnych — tj. o ponad 10 000 więcej niż w 2004 roku². Zakupiono prawie 17 000 wol. książek polskich. Tym samym zapewniono lepszy dostęp do lektur i literatury dydaktycznej, co jest stałym postulatem zgłaszanym przez samorząd studentów. Jednak rozwój poszczególnych bibliotek SBI pozostaje nierównomierny, co obrazuje wysokość wskaźnika wydatków na zakup polskich książek w przeliczeniu na jednego studenta ([Załącznik 7](#)).

Ogólny wzrost wydatków na zakup zbiorów był w BG możliwy przede wszystkim ze względu na wpływy z opłat specjalnych za nieterminowy zwrot książek. Wpływy z tego tytułu w 2006 roku wyniosły ponad 137 000,-zł. Środki te w całości zostały przeznaczone na uzupełniające zakupy podręczników.

---

² W 2004 roku przyrost w tej kategorii zbiorów wyniósł 15 322 wol. W 2005 roku przyrost ten był znacznie wyższy — 58 978, a to za sprawą przejętej przez BG PW Biblioteki Instytutu Gospodarki Przestrzennej i Mieszkalnictwa.

W stosunku do roku 2005 łączne wydatki na zakup zbiorów w bibliotekach SBI PW, z pominięciem BG i jej filii, kolejny raz zmalały i wyniosły nieco ponad 454 500,- zł, w tym na zakup książek wydano tylko niewiele ponad 319 500,- zł. Szczegółowe dane zawiera [Załącznik 4](#).

3.3. Inne wydatki

[Załącznik 5](#) zawiera pełny Raport wydatków na wyposażenie jednostek w SBI PW (z uwzględnieniem wydatków na zbiory, oprogramowanie, środki trwałe, środki materiałowe). Dane te mogą stanowić jeden z elementów raportu przygotowywanego w ramach samooceny przez jednostki ubiegające się o akredytację (Uchwała nr 18/2002 Prezydium Państwowej Komisji Akredytacyjnej z dnia 28 lutego 2002 w sprawie wytycznych do przygotowania raportu samooceny). Jednak ze względu na brak pełnych danych o kosztach ponoszonych przez jednostki (np. na wynagrodzenia, koszty eksploatacji pomieszczeń, koszty niezbędnych remontów i modernizacji, czy zakupu materiałów) brak jest danych do pełnej analizy kosztów funkcjonowania systemu bibliotecznego-informacyjnego PW.

Brak tych danych w istotny sposób ogranicza pełną prezentację i pozyskanie danych porównawczych dla oceny potencjału SBI PW w odniesieniu do innych bibliotek naukowych w kraju, w tym do bibliotek uczelni technicznych³.

Wśród różnych kategorii wydatków aż 7 jednostek, oprócz BG, wykazało koszty poniesione na szkolenie pracowników biblioteki i ich udział w konferencjach, co świadczy o zrozumieniu przez władze wydziałów potrzeb, jakie istnieją w tym zakresie. Natomiast 11 jednostek wykazało wydatki związane z remontami, modernizacją sprzętu i wymianą wyposażenia.

Znaczące kwoty w budżecie BG były w 2006 roku zarezerwowane na drugą część remontu realizowanego w Filii Biblioteki Głównej Bibliotece Wydziału Chemicznego. Ostateczne rozliczenie kosztów remontu nastąpi dopiero w 2007 roku ze względu na przesunięcie terminu jego zakończenia.

Awaria serwera obsługującego system ALEPH w początkach października 2006 roku spowodowała nie tylko utratę części danych o wykonanych w tym dniu transakcjach, ale też ukazała niedostatki stosowanej procedury archiwizacji danych, spowodowane ograniczeniami

---

³ Od 2002 roku realizowany jest w Polsce projekt : *Analiza funkcjonowania bibliotek naukowych w Polsce*, którego celem jest przygotowanie zestawu norm (standardów) dotyczących funkcjonowania bibliotek naukowych w Polsce. Bieżącym efektem gromadzenia ujednoczonych danych przekazywanych w formie wieloaspektowej Ankiety jest możliwość pozyskania wskaźników i danych porównawczych np. dla bibliotek uczelni technicznych w Polsce. Ze względu na brak pełnych danych finansowych z SBI PW do *Analizy...* przekazywane są tylko dane z BG PW, co nie odzwierciedla w pełni działalności bibliotecznego na Uczelni.

starego serwera, zbyt mało wydajnego (pojemnego) w stosunku do potrzeb. W tej sytuacji BG wszczęła procedurę zakupu nowego serwera, która została sfinalizowana w styczniu 2007 roku. Środki na ten cel były zapewnione z budżetu roku 2006.

4. ZBIORY

Dane dotyczące zbiorów w SBI PW w 2006 roku przedstawiają [Załączniki 8A i 8B](#). W stosunku do lat wcześniejszych łączna liczba zbiorów drukowanych w roku sprawozdawczym nieznacznie zmalała i wyniosła **1 645 648** jednostek. Zwiększyła się natomiast liczba dostępnych wydawnictw w wersji elektronicznej, jednak w większości są one udostępniane na zasadach licencyjnych (na czas określony).

4.1. Czasopisma

Utrzymano zasadę, że czasopisma dostępne w wersji elektronicznej nie są prenumerowane w wersji drukowanej. Ze względu na zakup licencji do wersji elektronicznej zrezygnowano od 2007 roku z wersji drukowanej czasopism 2 wydawców: *Royal Society of Chemistry* oraz *Emerald*. Kontynuowano analizę poczytności czasopism drukowanych udostępnianych w Czytelnicy Czasopism — będącej podstawą do rezygnacji z prenumeraty. W wersji drukowanej w bibliotekach PW prenumerowano 273 tytuły naukowych czasopism zagranicznych (w tym 159 BG PW), z wymiany otrzymywano 275 tytułów (w tym 219 BG).

W 2006 roku, dzięki konsorcyjnym zakupom udostępniono nowe czasopisma elektroniczne (szczegóły zob. 4.2. *Zbiory elektroniczne*). Na koniec 2006 roku PW dysponowała dostępem do ok. 12 000 tytułów czasopism elektronicznych.

W sześciu jednostkach organizacyjnych PW zachowano indywidualną prenumeratę czasopism zagranicznych, realizowaną niezależnie od zakupu BG PW (nie ma tytułów dublujących się). Dostęp do baz danych wykupuje indywidualnie tylko Wydział IM.

Od 2006 roku udostępniono na PW bazę wydawnictw IEEE/IEE (wraz z dostępnym zasobem archiwalnym). Spowodowało to ograniczenie zainteresowania wersją drukowaną tych czasopism, wyrażające się również nierytmicznym i nieterminowym ich przekazywaniem przez członków IEEE w depozyt do BG. Uchybia to postanowieniom zawartej z Polską Sekcją IEEE umowy, która dotyczyła opłacania przez BG PW części składek członkowskich w zamian za przekazywanie w depozyt drukowanych egzemplarzy czasopism wydawanych

przez IEEE. W tej sytuacji w listopadzie 2006 roku Rada Biblioteczna negatywnie zaopiniowała celowość dalszego funkcjonowania umowy.

W 2006 depozyt kolekcji Polskiej Sekcji SPIE liczył 2508 wol. i był dostępny na Antresoli w BG PW.

Informację o czasopismach wzbogaciło dodatkowo jednostkowe skatalogowanie 574 zeszytów monograficznych i specjalnych czasopism (np. zawierających materiały z konferencji, prace doktorskie, habilitacyjne). Stosowanie opisów jednostkowych poprawia jakość wyszukiwań prowadzonych za pośrednictwem katalogu bibliotecznego.

4.2. Zbiory elektroniczne

Od 2006 roku zakupiono licencję na dostęp do pełnotekstowych czasopism IEEE/IEE, American Chemical Society, ISI Emerging Markets, oraz faktograficzną bazę CINDAS (właściwościach o właściwościach materiałów).

Spis dostępnych serwisów (baz), zamieszczony na stronie domowej w zakładce E-Bazy, jest aktualizowany na bieżąco (wraz z informacją o dostępnych serwisach bezpłatnych), a pełna lista tytułów dostępnych czasopism elektronicznych jest umieszczona w zakładce E-Czasopisma (http://www.bg.pw.edu.pl/listabaz_e.html).

Od grudnia 2006 roku na stronie domowej pojawiła się odrębna zakładka E-Książki. Tym samym biblioteka przystąpiła do szczególnej promocji korzystania z książek elektronicznych.⁴ Było to związane z zakupem pierwszych książek elektronicznych z prawem do ich archiwizacji, a także rozbudową Biblioteki Cyfrowej PW, tworzonej w stosowanym w wielu bibliotekach w kraju programie dLibra, która zastąpiła pierwszą instalację *Kolekcji Elektronicznej Zbiorów Własnych*.

W maju 2006 roku zakupiono system zarządzania dostępem do wydawnictw elektronicznych HAN (firmy H+H), który umożliwił nie tylko pozyskanie porównywalnych statystyk czasu wykorzystania poszczególnych baz i tytułów czasopism, ale także pozwolił na kontrolowany dostęp do zasobów licencyjnych z komputerów spoza sieci PW.

Dane statystyczne pozyskane z systemu nie dają jeszcze pełnego rocznego obrazu wykorzystania baz, gdyż pierwsze 4 miesiące roku były okresem testowania, a po pełnym uruchomieniu systemu dokonywano jeszcze wielu poprawek w określeniu elementów

---

⁴ Od stycznia 2007 na stronie E-książki dostępna jest Lista A-Z książek zakupionych na własność i dostępnych w pakietach o ograniczonym czasie dostępu. Umieszczenie w jednym pliku wszystkich tytułów książek elektronicznych ułatwia ich wyszukanie i szybkie dotarcie do pełnego tekstu.

podlegających zliczaniu, ale pozyskane dane dają możliwość dokonania porównań określonych grup danych ([Załącznik 9b](#)). Szczególnie cenne są dane wskazujące, jak wielkie było zainteresowanie użytkowników biblioteki korzystaniem z zasobów elektronicznych spoza terenu PW ([Załącznik 9a](#)). W 2006 roku, kolejny już raz, wykorzystanie pełnotekstowej bazy Elsevier było znacznie wyższe niż innych baz. Trafność decyzji o zakupie bazy IEEE/IEE potwierdza bardzo wysokie jej wykorzystanie już w pierwszym roku jej udostępnienia.

4.3. Książki i zbiory specjalne

Kolejny już raz nieznacznie zmalała łączna liczba zakupionych w SBI drukowanych książek zagranicznych, mimo że kilka bibliotek odnotowało ich większy przyrost niż w latach ubiegłych (np. BG, Wydz. Architektury, Wydz. Elektryczny, Wydz. MiNI). Mniejsze zakupy mogą być zrekompensowane zwiększonym dostępem do książek elektronicznych finansowanym ze środków BG PW.

W 2006 roku biblioteki PW podejmowały wiele inicjatyw, których celem była promocja i szersze udostępnienie podręczników anglojęzycznych. BG organizowała pokazy tych wydawnictw, kupowała wspólnie z bibliotekami wydziałowymi wskazane przez nie konkretne podręczniki. Biblioteki Wydziałowe organizowały grupowy, w promocyjnej cenie, zakup tych podręczników dla studentów (Wydziały MEiL i EiTI, KNSiA).

Zasoby katalogu centralnego bibliotek PW powiększyły się o opisy 13 już bibliotek współtworzących bazę — to jest o dwie nowe w stosunku do 2005 roku (są to: Biblioteka DS. Babilon oraz pierwsza biblioteka instytutowa — ETSIP z Wydziału Elektrycznego). Pełną funkcjonalność (po uruchomieniu w listopadzie 2006 roku modułu obsługi wypożyczeń) osiągnęła Filia Biblioteki Głównej Biblioteka Szkoły Nauk Technicznych i Społecznych w Płocku. Na koniec 2006 roku katalog centralny bibliotek PW rejestrował **627 550** (na koniec 2005 roku 576 053) egzemplarzy wydawnictw (przyrost rekordów w roku wyniósł 51 497 egzemplarzy i był o ponad 10 000 wyższy niż w 2005 roku). Współpraca z Narodowym Uniwersalnym Katalogiem NUKAT sprawia, że informacja o zasobach bibliotek PW jest zgodna z krajowymi standardami i jest rejestrowana w katalogu centralnym.

W dalszym ciągu jednak poza systemem ALEPH pozostaje większość jednostek SBI PW, w tym największy „lokalny system” grupujący biblioteki na Wydziale EiTI. Ta odrębność jest przyczyną utrudnień i gorszej jakości obsługi pracowników i studentów przez jednostki SBI PW (konieczność przeszukiwania wielu odrębnych katalogów). BG PW w 2006 roku, po raz

kolejny wystąpiła do władz Uczelni z wnioskiem o centralny zakup oprogramowania dla wszystkich jednostek SBI PW.

Narodowy Zasób Biblioteczny uzupełniło 557 woluminów przeniesionych z innych kolekcji oraz pozyskanych z darów, a także z dokonanego po raz pierwszy o wielu lat zakupu antykwarycznego 13 wol. przedwojennych wydawnictw PW. Prowadzono też bieżące prace w zakresie ochrony i przygotowania do konserwacji zbiorów szczególnie zniszczonych, obejmując tymi działaniami przede wszystkim kolekcję Biblioteki Instytutu Gospodarki Przestrzennej i Mieszkalnictwa.

Prowadzono intensywne prace nad porządkowaniem i podliczaniem inwentarzy zbiorów z kolekcji IGPiM. Przeniesiono 76 starych druków z tej kolekcji do inwentarzy NZB Biblioteki Głównej i zarejestrowano je w katalogu centralnym BG PW.

Kontynuowano prace nad porządkowaniem kolekcji zbiorów kartograficznych i ich pełnym opracowaniem w centralnym katalogu bibliotek PW. Zaawansowano prace nad porządkowaniem i wstępną rejestracją kolekcji zbiorów fotograficznych przejętych z IGPiM.

W 2006 roku w BG przybyło 2 307 norm (w całej SBI 2 359), głównie dzięki darom z bibliotek otrzymujących egzemplarz obowiązkowy. Istniejąca od kilku lat współpraca umożliwiająca bezpłatnie przyjmowanie większości wydanych w Polsce norm pozwala zaoszczędzić BG rocznie ok. 100 000 zł. Zbiory żadnej z bibliotek nie powiększyły się o nowe patenty.

W bibliotekach systemu przybyło 1 401 prac dyplomowych (licencjackich, magisterskich i doktorskich), co stanowi tylko niewielką część z pośród prawie 5 000 prac branych rocznie na uczelni. Prace te gromadzi 16 bibliotek PW (w tym BG – tylko prace doktorskie). W systemie ALEPH, obsługującym katalog centralny przygotowano odrębną bazę dla rejestracji prac magisterskich i licencjackich. Dane do tej bazy w 2006 roku wprowadzała tylko jedna biblioteka — Wydziału MEiL. Wspólna dla wszystkich jednostek PW, dostępna w Internecie, baza katalogowa prac dyplomowych może być dogodnym źródłem informacji, świadczącym o dorobku dydaktycznym uczelni.

4.4. Skontrum i selekcja

Kontynuowano intensywne prace nad selekcją zbiorów zbędnych (zdezaktualizowanych) i zniszczonych. W 11 bibliotekach SBI, w których prowadzono na dużą skalę selekcję zbiorów nieprzydatnych, usunięto po ponad 500 wol. książek. Łącznie ze zbiorów bibliotek PW usunięto ponad 25 300 woluminów książek (Załącznik 8A) oraz ponad 6 300 innych

jednostek zbiorów. Podjęte prace prowadzą do znaczącego uporządkowania i aktualizacji gromadzonych kolekcji.

Zgodnie z planem przeprowadzono w BG skontrum 2 ciągów sygnatur C i R. Kontynuowano prace przy rozliczaniu depozytów (zakończono prace w 4 bibliotekach, w 3 dalszych prace są znacznie zaawansowane). Skontrum przeprowadzono także w 4 innych jednostkach SBI, w tym w DS Babilon, w związku z przygotowaniem zbiorów do obsługi wypożyczeń w systemie komputerowym.

5. USŁUGI INFORMACYJNE i DZIAŁALNOŚĆ DYDAKTYCZNA

We wszystkich bibliotekach SBI PW udzielano bieżących informacji katalogowych i bibliograficznych, przygotowywano odpowiedzi na kwerendy. Według dostępnych danych, w 2006 roku łącznie udzielono ponad 124 000 różnego typu informacji. Były to zarówno krótkie informacje katalogowe, jak i obszerne zestawienia tematyczne wykonywane przez STN i OIN BG. Od kilku lat potwierdza się tendencja spadku liczby prowadzonych wyszukiwań dla użytkowników indywidualnych (dzięki systematycznie rozbudowywanej ofercie dostępu on-line zasobów elektronicznych) oraz wzroście liczby udzielanych porad i informacji faktograficznych. Część usług informacyjnych wykonywano odpłatnie na zlecenie instytucji zewnętrznych (łącznie wystawiono faktury na kwotę ponad 23.000,- zł).

W BG prowadzono przysposobienie biblioteczne i szkolenia w zakresie informacji naukowej obejmując nim ponad 4 000 studentów z 11 wydziałów. Oprócz tradycyjnie prowadzonych zajęć z przysposobienia bibliotecznego w roku 2006 roku duży nacisk położono na różne formy szkoleń dla dyplomantów i doktorantów. Obejmowały one problematykę obsługi baz danych, sposobu wyszukiwania materiałów do prac dyplomowych oraz zasad cytowania piśmiennictwa naukowego. Szkolenia takie prowadzono zarówno w siedzibie BG, jak i na Wydziale Chemicznym, w obiektach PW na południu, a także w Płocku — dostosowując tematykę zajęć do specyfiki potrzeb w danej dziedzinie oraz potrzeb określonej grupy użytkowników.

Przeprowadzono też 5 odrębnych cykli szkoleń dla pracowników bibliotek, których celem było przybliżenie wszystkim pracownikom SBI PW informacji o nowych narzędziach i źródłach informacji oferowanych przez Bibliotekę Główną.

Przysposobienie biblioteczne i zajęcia z zakresu informacji naukowej prowadzili także pracownicy 7 bibliotek SBI. Dla prowadzących OIN BG przygotował prezentację dotyczącą

podstawowych informacji o Bibliotece Głównej i zasadach udostępniania zbiorów w SBI, o zbiorach i korzystaniu z centralnego katalogu bibliotek PW, a także wstępne informacje o dostępnych zbiorach elektronicznych i oferowanych usługach.

Staże w oddziałach BG odbywali studenci kierunków związanych z bibliotekarstwem i informacją naukową oraz Policealnego Studium Informacji, Archiwistyki i Księgarstwa, a także koledzy ubiegający się o awans na stanowisko starszego bibliotekarza lub kustosza.

Na szczególne podkreślenie zasługują działania pracowników jednostek SBI PW prowadzone w celu promowania nowych zbiorów, źródeł informacji i usług oferowanych dla użytkowników PW. Prace te obejmują: przygotowanie materiałów informacyjnych (plakaty, ulotki, anonse na stronie domowej), rozsyłanie informacji drogą elektroniczną, a przede wszystkim indywidualne rozmowy z osobami, które może zainteresować ta oferta. Współpraca całego SBI PW, dobry przepływ informacji i podejmowanie wspólnych działań ma fundamentalne znaczenie dla lepszego upowszechnienia zasobów i usług.

6. UDOSTĘPNIANIE

W SBI PW w 2006 roku było zarejestrowanych łącznie **53 294** użytkowników, w tym **22 178** miało uprawnienia do korzystania z systemu ALEPH⁵. Pełne dane dotyczące udostępniania zbiorów w SBI PW obrazuje [Załącznik 11](#). Wskaźnik udostępniania zbiorów na poszczególnych wydziałach (z pominięciem wydziałów obsługiwanych przez filie BG), w przeliczeniu na 1 studenta, zawiera [Załącznik 12](#). Dane dotyczące aktywności bibliotecznej studentów, rejestrowanej przez system ALEPH, w podziale na wydziały i w przeliczeniu na liczbę studentów na danym wydziale, przedstawia [Załącznik 10](#).

Od października 2006 elektroniczna legitymacja studencka jest równocześnie kartą uprawniającą do korzystania z bibliotek objętych wspólnym systemem ALEPH. Dane o nowoprzyjętych studentach pobrane z uczelnianej bazy danych umożliwiły wcześniejszą rejestrację użytkowników w systemie bibliotecznym. Wyeliminowało to proces wydawania kart bibliotecznych i uprościło otwieranie kont dla tej grupy nowych czytelników. Jedynie studenci Wydziału EiTI, ze względu na wymagania techniczne stosowanego tam systemu, mieli wydawane tradycyjne karty biblioteczne.

---

⁵ Wysoka ogólna liczba użytkowników jest efektem dublowania danych z różnych systemów ich ewidencji.

W 2006 roku nieznacznie wzrosła w SBI PW ogólna liczba wypożyczeń zbiorów użytkownikom indywidualnym: z 440 047 w 2005 roku do **478 283** w 2006 roku, natomiast w tym samym czasie zmalała liczba udostępnień zbiorów w czytelnich do łącznej liczby **686 086**. W poszczególnych bibliotekach nie zarejestrowano znaczących zmian w liczbie udostępnianych zbiorów, ale w skali całego SBI PW utrzymuje się tendencja ich spadku.

Stale natomiast wzrasta liczba pobrań plików z baz pełnotekstowych (zob. Załącznik nr 9b). Rośnie wykorzystanie zasobów elektronicznych przez uprawnionych użytkowników korzystających z komputerów poza siecią uczelnianą. (zob. Załącznik 9a).

W ramach wypożyczeń międzybibliotecznych 2006 roku zrealizowano **3 086** zamówień dla użytkowników z PW. W tym samym czasie zrealizowano **16 581** zamówienia na wypożyczenie lub skopiowanie fragmentów ze zbiorów PW. Dane dotyczące realizacji wypożyczeń międzybibliotecznych obrazuje [Załącznik 13](#). Znaczna część tej działalności jest realizowana w formie usług reprograficznych (kopie kserograficzne lub cyfrowe).

W BG odpłatnie zeskanowano katalog Biblioteki Sejmowej Wydziału Zbiorów Historii Społecznej, a także wypożyczono skaner do dygitalizacji katalogów bibliotek Politechniki Wrocławskiej i Politechniki Gdańskiej. Na zlecenie Kasy im Józefa Mianowskiego Fundacji Popierania Nauki podjęto prace nad przygotowaniem edycji elektronicznej czasopisma *Nauka Polska* (za lata 1918-1947). W 2006 roku, łącznie na potrzeby Biblioteki Cyfrowej PW oraz na zamówienia z zewnątrz wykonano 156 844 stron kopii cyfrowych.

7. WYDARZENIA

Bieżące informacje o sprawach ważnych dla systemu biblioteczo-informacyjnego PW były zamieszczane w biuletynie *Informacje Biblioteki Głównej Politechniki Warszawskiej* (5 zeszytów w 2006 roku, pełny tekst na stronie domowej) oraz w aktualnościach na stronie domowej. Kilka z nich warto szczególnie podkreślić.

7.1. Uchwalenie Statutu PW

Od września 2006 roku weszły w życie niektóre zapisy Ustawy prawo o szkolnictwie wyższym, w tym niekorzystny zapis ograniczający prawo starszych bibliotekarzy i kustoszy do 36-dniowego urlopu. Warto jednak zwrócić uwagę, że przyjęta na różnych uczelniach interpretacja tych przepisów nie jest identyczna. Są uczelnie w kraju, np. Uniwersytet Warszawski, w których zachowano przywilej do dłuższego urlopu, natomiast zdecydowana

większość uczelni, w tym PW ograniczyła uprawnienia urlopowe dla tej grupy pracowników do 26 dni.

Nowy Statutu PW, wprowadzając nowe regulacje Ustawy, nieznacznie tylko zmodyfikował zapisy dotyczące systemu biblioteczno-informacyjnego. Zmiany dotyczyły precyzyjniejszego określenia zadań systemu (np. obowiązku tworzenia bibliografii publikacji pracowników PW, czy też tworzenia bazy publikacji elektronicznych pracowników PW). W toku prowadzonych prac zostały przyjęte wszystkie poprawki zgłoszone do tego działu przez Bibliotekę. Nasze inne uwagi, np. dotyczące składu senatu (wybór przedstawiciela SBI), czy uczestnictwa w obradach rad wydziałów kierowników bibliotek wydziałowych, nie zostały zaakceptowane.

Przyjęcie nowego Statutu PW było ważnym wydarzeniem w życiu uczelni, tym bardziej cieszy aktywny udział przedstawicieli bibliotek w tych pracach.

7.2. Katalog centralny bibliotek PW

Rok 2006 zakończył okres wdrażania wspólnego systemu ewidencji udostępniania zbiorów we wszystkich bibliotekach organizacyjnie powiązanych z Biblioteką Główną (4 wypożyczalnie BG, 3 filie BG, 3 biblioteki w DS.). Podstawą funkcjonowania systemu jest centralny katalog zbiorów oraz wspólna baza czytelników. Końcowe rozliczenie z BG można teraz uzyskać w dowolnej z jej agend udostępniania. Nic nie stoi na przeszkodzie, aby decyzję o wspólnym rozliczaniu kart obiegowych podjęły też inne biblioteki korzystające z tego samego modułu udostępniania.

Centralny katalog biblioteczny PW staje się coraz doskonalszym źródłem informacji, nie tylko dzięki włączeniu nowych bibliotek do systemu i szybko rosnącej liczbie zarejestrowanych w bazie egzemplarzy. Użytkownicy są na bieżąco informowani o nabytkach w poszczególnych kolekcjach (zakładka Nabytki) oraz o lekturach zalecanych na poszczególnych Wydziałach (zakładka Lektury). Rozpoczęto prace nad modernizacją układu działowego, stosowanego w wolnym dostępie, porządkując w pierwszej kolejności działy: Ogólny (A), Filozofię, Socjologię, Psychologię i Etykę (B) oraz Urbanistykę (przeniesioną w całości do działu Budownictwo – L5). Stale prowadzona jest korekta opisów poszczególnych dokumentów w bazie i aktualizacja kartoteki haseł wzorcowych. Prace te poprawiają efekty prowadzonych w bazie katalogowej wyszukiwań.

Od 2006 roku w katalogu można znaleźć opisy książek elektronicznych, które są własnością PW. Są to zarówno zdygitalizowane w BG wersje wydawnictw ze zbiorów własnych, tworzące Bibliotekę Cyfrową, jak i książki zakupione z prawem archiwizacji, udostępniane

przez dostawców zewnętrznych. Wprowadzenie ich opisów do katalogu centralnego poprawiło skuteczność informowania o dostępności tych zbiorów.

7.3. Podnoszenie kwalifikacji zawodowych

Jak już wspomniano wcześniej wśród wydatków poniesionych w 2006 roku na biblioteki, większe niż w minionych latach były kwoty przeznaczone na udział w szkoleniach, praktykach, konferencjach itp., co świadczy o istniejących w tym zakresie potrzebach. Pracownicy bibliotek mogli też uczestniczyć w wielu bezpłatnie organizowanych przez dostawców pokazach baz i narzędzi informacyjnych, a także w szkoleniach z zakresu ich obsługi. Także OIN BG przygotował dla pracowników bibliotek 5 cykli szkoleń z zakresu dostępnych na PW baz danych i metodyki prowadzenia w nich wyszukiwań.

Wielu pracowników bibliotek podnosiło swoje kwalifikacje na studiach różnych typów (licencjackich, magisterskich, podyplomowych). Kilkanaście osób kolejny już rok uczęszczało na zajęcia z języka angielskiego.

Liczne wyjazdy służbowe, odbywane praktyki i rozmowy z gośćmi z innych biblioteki były okazją do poznania, jak pracują inne ośrodki. Szczególnie pouczający i ciekawy był wyjazd studyjny dla 23 osób (z całego SBI PW) do bibliotek Pragi, Wiednia i Budapesztu. Stał się on okazją do wielu obserwacji i porównań, w tym korzystnych dla nas (pod względem liczby dostępnych źródeł pełnotekstowych, czy stopnia zorganizowania współpracy bibliotek w Polsce), ale też pouczających (jak w przypadku dobrego przygotowania bibliotek czeskich do korzystania ze środków Unii Europejskiej). Był dla uczestników cennym doświadczeniem zawodowym i okazją do bezpośredniej wymiany poglądów (np. na temat wad i zalet systemu ALEPH i implementacji nowej jego wersji). Więcej informacji na temat tego wyjazdu można znaleźć w numerze specjalnym Informacji BG PW (nr 4).

W serię działań, których celem jest podnoszenie kwalifikacji pracowników, dobrze wpisuje się inicjatywa dyrektorów bibliotek polskich uczelni technicznych z końca 2005 roku, która reaktywowała serię merytorycznych spotkań pracowników z różnych oddziałów tych bibliotek. W 2006 roku odbyły się 3 spotkania grupy nazwanej POLBIT (Politechnika Śląska — zagadnienia informacji naukowej, Politechnika Łódzka — wypożyczenia międzybiblioteczne i Politechnika Warszawska — czasopisma). Uczestnicy tych spotkań zgodnie potwierdzają ich merytoryczną przydatność dla nawiązywania bezpośrednich kontaktów z pracownikami innych bibliotek i możliwości wymiany doświadczeń zawodowych.

Bardzo roboczy charakter mają spotkania przedstawicieli bibliotek współpracujących w ramach projektu BazTech. Rok 2006 był szczególnie trudny, ze względu na zmianę koordynatora (od maja 2006 jest nim Politechnika Krakowska) i uruchomienie nowego zadania w ramach tego projektu jakim jest BazTOL — portal Technika On-Line, który będzie pierwszym polskim portalem dziedzinowym tworzonym przez grupę bibliotek. W pracach projektowych czynnie uczestniczy przedstawiciel BG PW.

Od początku roku akademickiego 2006/2007 w dniach, gdy odbywa się senat (3-cia środa miesiąca), organizowane są spotkania pracowników systemu biblioteczno-informacyjnego PW dotyczące bieżącej współpracy systemu i zagadnień merytorycznych. Niestety, mimo apelu dyrekcji BG PW do kierowników jednostek, w strukturach których działają biblioteki SBI PW, o zagwarantowanie pracownikom możliwości udziału w tych spotkaniach, frekwencja jest niska. Uniemożliwia to większą konsolidację podejmowanych inicjatyw i poprawę współpracy merytorycznej SBI PW.

Łącznie 65 osób z BG PW uczestniczyło w 38 konferencjach, seminariach i warsztatach organizowanych w kraju, 16 osób uczestniczyło w konferencjach i seminariach zagranicznych. Dodatkowo 23 osoby z SBI PW uczestniczyły w wyjeździe studyjnym do bibliotek Pragi, Wiednia i Budapesztu. Pracownicy BG PW wygłosili 7 referatów, opublikowano 4 artykuły i referaty ([Załącznik 14 i 15](#)).

7.4. Akredytacje

W Bibliotece Głównej w 2006 roku raz gościła komisja akredytacyjna, oceniając pozytywnie zbiory z zakresu Automatyki i Robotyki. Również zbiory Biblioteki Wydziałowa MEiL podlegały ocenie w związku z prowadzoną tam akredytacją dla tego kierunku. Dla potrzeb lepszego przygotowania informacji o wydawnictwach z zakresu konkretnych kierunków nauczania opracowano program umożliwiający podanie liczby egzemplarzy zarejestrowanych w poszczególnych kolekcjach w centralnym katalogu, wg szczegółowych działów przyjętych dla porządkowania zbiorów w wolnym dostępie. Dane te mogą być wykorzystywane do wskazania udziału BG w procesie dydaktycznym dla każdego kierunku nauczania.

Wydaje się jednak, że podlegające ocenie kierunki nauczania zbyt mało korzystają ze wsparcia Biblioteki Głównej przygotowując się do wizyty komisji i podczas jej trwania.

8. PODSUMOWANIE

Sposób funkcjonowania SBI PW w 2006 roku nie uległ zasadniczym zmianom, a wiele bibliotek stale boryka się z trudnościami finansowymi i lokalowymi. 7 bibliotek istnieje tylko formalnie, gdyż nie mają bieżących nabytków i udostępnień. Szczególny niepokój może budzić sytuacja bibliotek jednoosobowych, których funkcjonowanie jest ograniczone do ok. 20 godzin tygodniowo szczególnie, jeśli w tym samym budynku są zlokalizowane inne biblioteki. Dobrym przykładem jest tu lokalowe i personalne powiązanie bibliotek Wydziałowych Fizyki i MiNI. Dzięki tej komasacji, przy zachowaniu odrębności organizacyjnej, udało się osiągnąć lepsze wykorzystanie zbiorów Biblioteki Wydziału MiNI. Jeszcze lepsze efekty można by osiągnąć, gdyby biblioteka była obsługiwana przez 2 osoby (dłuższe godziny otwarcia, współpraca z katalogiem centralnym). Podobny model powinien znaleźć zastosowanie jeszcze w kilku przypadkach.

W 2006 roku następowało zacieśnienie współpracy SBI przez udział pracowników wielu bibliotek w szkoleniach i pokazach organizowanych specjalnie dla bibliotekarzy, a także dla wszystkich użytkowników baz. Taka forma współdziałania ułatwia wzajemne kontakty oraz umożliwia podejmowanie bardziej spójnych działań SBI na uczelni, szczególnie w zakresie promowania zasobów i usług.

Do cenniejszych inicjatyw rozwiniętych szczególnie w 2006 roku należy zaliczyć objęcie dyplomantów i doktorantów odrębnym cyklem szkoleń z zakresu informacji.

Dobłą prognozą jest systematyczny rozwój Biblioteki Cyfrowej PW, choć ciągle jeszcze brak tu najbardziej potrzebnych podręczników i skryptów. Brak porozumienia z Oficyną Wydawniczą, co do warunków publikowania w niej skryptów nowszych niż wydane przed 1995 rokiem oraz brak decyzji władz uczelni o umieszczaniu w Internecie tekstów prac doktorskich sprawia, że pozostajemy w tyle za innymi tego typu projektami w kraju.

Podstawowymi kierunkami działań podejmowanych w SBI PW w najbliższych latach pozostanie: właściwy dobór źródeł informacji i publikacji naukowych wzbogacających zbiory systemu bibliotecznego-informacyjnego PW, pozyskanie środków na ten cel, dbałość o modernizację bazy lokalowej i sprzętowej, a przede wszystkim usprawnienie udostępniania dydaktycznych i naukowych zasobów bibliotecznych. Działania te będą podejmowane we współpracy z innymi ośrodkami i bibliotekami uczelni technicznych, a w szczególności poprzez zacieśnianie współdziałania bibliotek tworzących system bibliotecznego-informacyjny PW.